

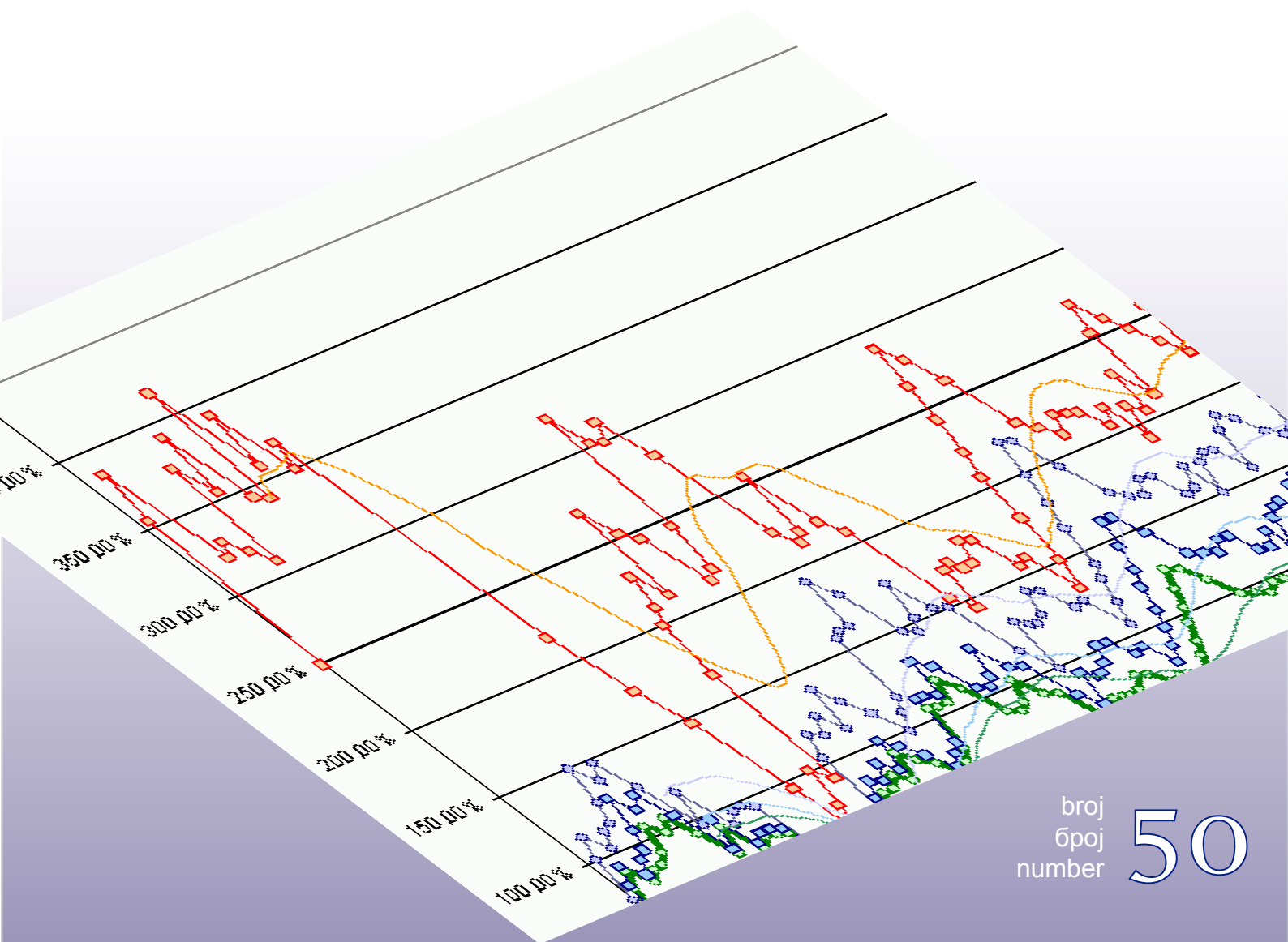
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за indirektno
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number **50**

Uz jubilarni broj

Kada smo se 1. kolovoza 2005.godine pojavili sa prvim brojem OMA biltena zasigurno ni najveći optimisti nisu mogli predvidjeti da će bilten doživjeti 50. elektronsko izdanje. Reforme u sferi neizravnog oporezivanja, implementacija PDV-a, snažni zahtjevi za uspostavom fiskalne koordinacije i formalizacija djelovanja Fiskalnog vijeća, uz kontinuiranu harmonizaciju izravnog oporezivanja na razini entiteta, predstavljali su značajnu podlogu i poticaj za istraživanja u okviru Odjeljenja, procjene i simulacije predloženih reformskih rješenja i analize efekata sprovedenih reformi. Izbor europskog puta i potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju nametnuli su obvezu kontinuiranog usklađivanja principa oporezivanja sa minimalnim standardima EU, u čemu je značajnu tehničku potporu djelovanju Upravnog odbora UNO dalo i Odjeljenje za makroekonomsku analizu. Na kraju, sakupljanje i objavljivanje konsolidirane fiskalne statistike opće vlade BiH u biltenima Odjeljenja na liniji su preuzetih obveza iz *stand-by* aranžmana sa MMF, koji treba promatrati kao katalizator dubljih fiskalnih reformi u BiH u pravcu fiskalne stabilizacije i preuzimanja međunarodnih metodologija i standarda fiskalne statistike EU. Raduje nas da su objavljeni prilozi vrlo često nailazili na odobravanje stručne i akademske javnosti, medija, kompanija, domaćih i međunarodnih institucija, što predstavlja stimulans za dalja istraživanja i poboljšanje kvaliteta biltena.

U proteklih nekoliko brojeva analizirali smo efekte primjene novog Zakona o trošarinama u BiH u segmentu oporezivanja cigareta, naftnih derivata, alkohola i alkoholnih pića. U ovom broju nastavljamo sa serijom napisa koji su u vezi sa trošarinskim proizvodima, fokusirajući se na uvoz/promet i oporezivanje kave u BiH i EU.

Lisabonska strategija EU i globalna ekonomska kriza nameću potrebu prilagođavanja politike oporezivanja zahtjevima kompanija u cilju jačanja njihove konkurentne pozicije i održavanja likvidnosti. U prošlom broju pisali smo o ulozi fiskalne politike kao instrumenta za ublažavanje negativnih efekata svjetske ekonomske i financijske krize. U članku u ovom broju dalje razrađujemo instrumente koji su na raspolaganju u domeni politike PDV-a, a kojima se izravno ili neizravno utječe na agregatnu potrošnju, likvidnost kompanija i fiskalnu bilancu.

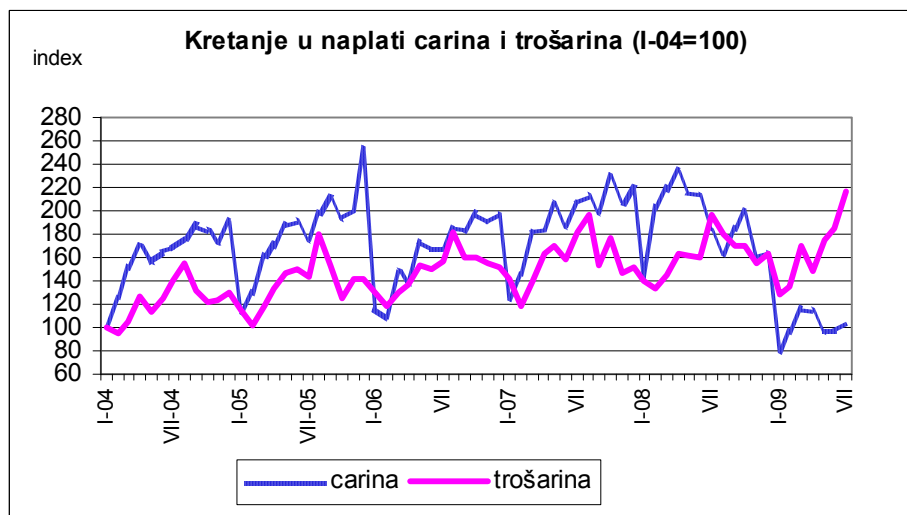
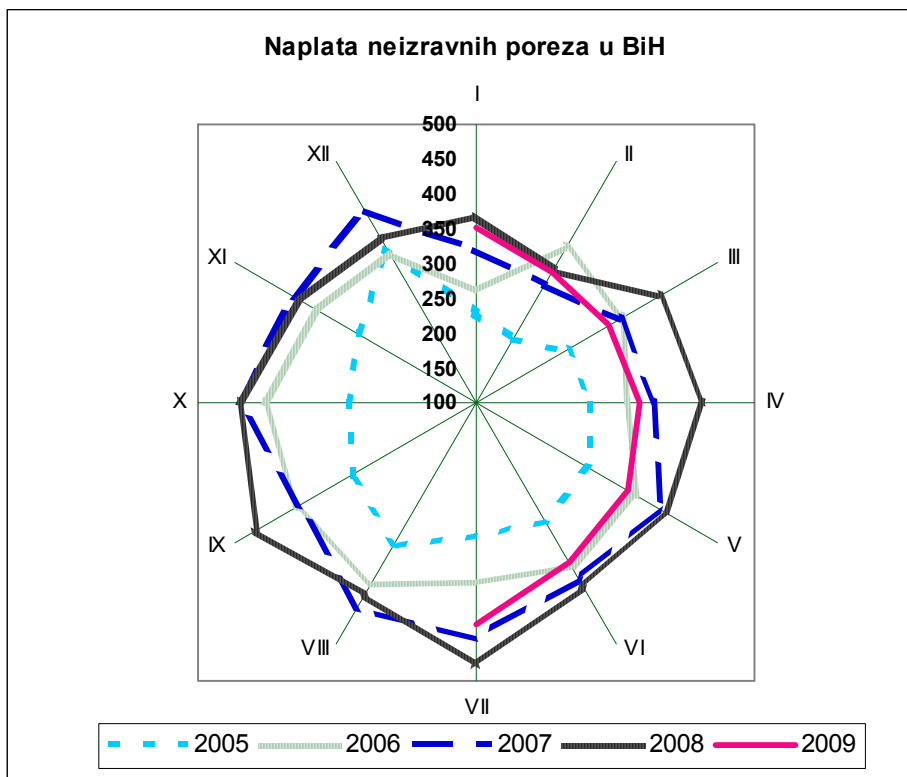
dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

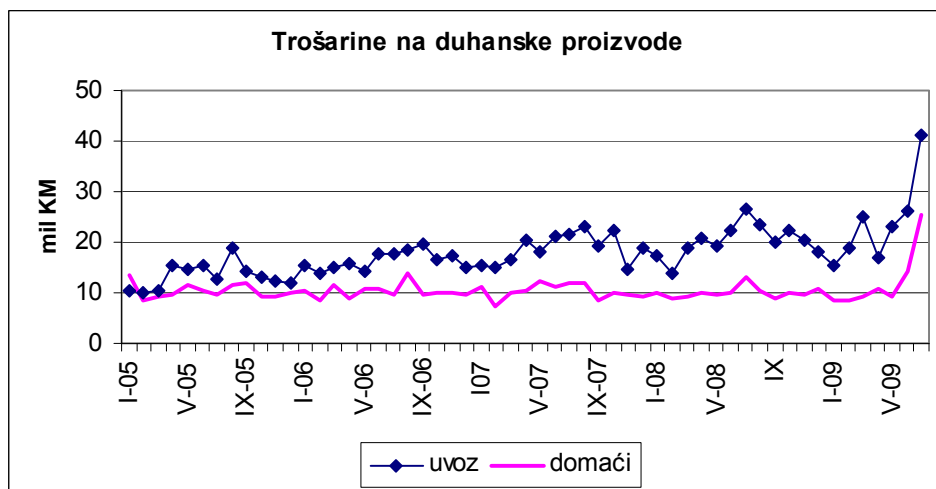
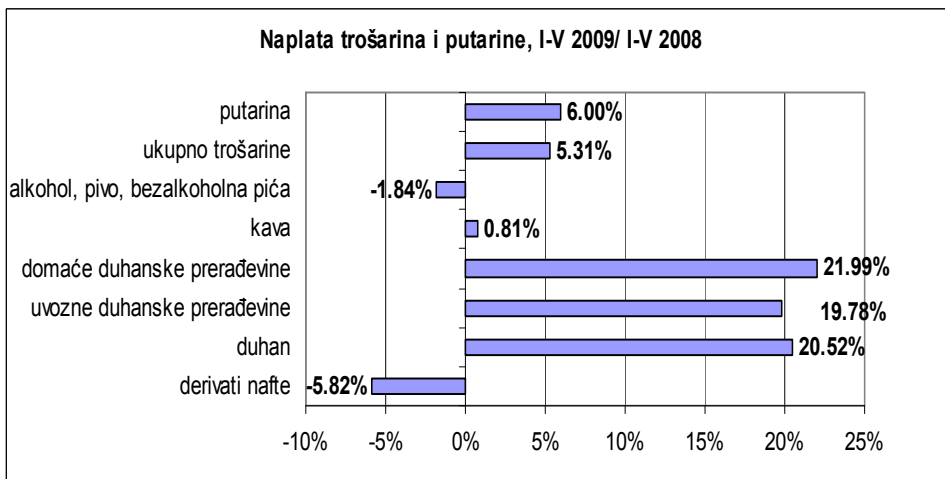
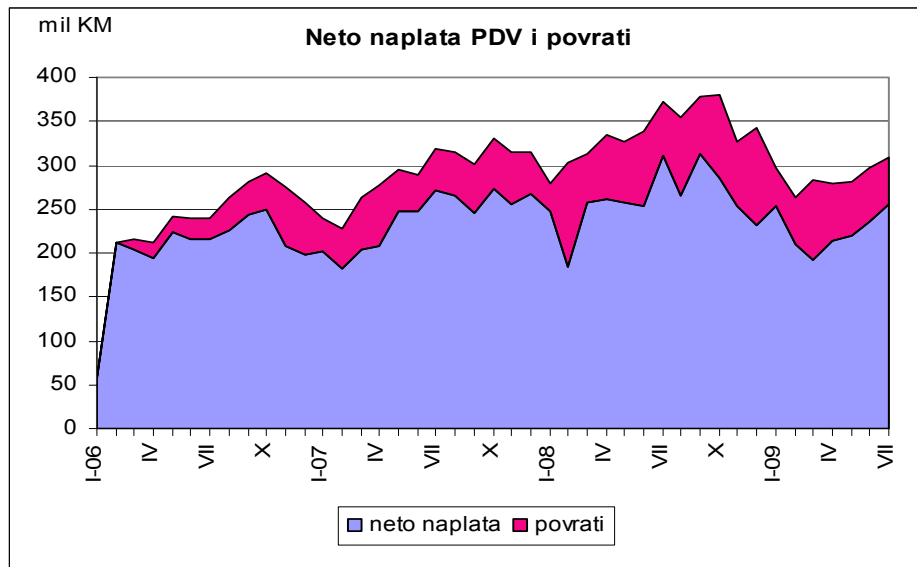
Sadržaj:

U fokusu: Naplata neizravnih poreza siječanj – srpanj 2009	2
Dinamika kretanja uvoza kao i prihoda od trošarinske obveze na kavu sa osvrtom na pravni okvir u BiH, EU i zemalja u okruženju	4
Politika PDV-a u uvjetima globalne ekonomske krize	11
Konsolidirani izvještaji: JR, entiteti, I-VII 2009	18
Konsolidirani izvještaji: Država, entiteti, BD, fondovi, županije, općine, I-VI, 2009. Država, entiteti, BD, županije, I-VI, 2009. Proračun FBiH, fondovi, županije, općine, I-VI, 2009. Proračun RS, fondovi, općine, I-VI, 2009.	20
Konsolidirani izvještaji: Županije	24
tehnička obrada	: Sulejman Hasanović, IT suradnik
prijevod	: Edin Smailhodžić

U fokusu: Naplata neizravnih poreza siječanj - srpanj 2009

(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

Dinamika kretanja uvoza kao i prihoda od trošarinske obveze na kavu sa osvrtom na pravni okvir kod nas, EU i zemalja u okruženju

(pripremio: Aleksandar Eskić, Makroekonomista u Odjeljenju)

Uvod

Oporezovati se mogu pojedini predmeti potrošnje ili svi, sem onih koji su zakonom izuzeti. U teoriji se zahvatanje jednim porezom pojedinih predmeta naziva analitički ili poseban porez na potrošnju, dok se zahvatanje jednim porezom svih predmeta potrošnje naziva općim (sintetičkim) porezom na promet.

U kontekstu izloženog, teorija poznaje dva oblika posebnih (analitičkih) poreza na potrošnju. To su fiskalni monopoli i trošarine. Fiskalni monopoli su danas rijetko u primjeni. Radi se o prihodima koje država ostvaruje tako što u sopstvenoj režiji monopolizira pravo da organizira proizvodnju i/ili prodaju pojedinih proizvoda u širokoj uporabi. Formirajući monopolsku cijenu, država je u prigodi da u nju inkorporira i planirani iznos poreza. Ta cijena u sebi sadrži proizvodne troškove, trgovinsku maržu i porez. Monopol je država najčešće preuzimala prema sljedećim proizvodima u širokoj upotrebi: šibice, duhan i njegove prerađevine, cigaret-papir, sol i petrolej za osvjetljenje.

Trošarine kao analitički porezi na potrošnju u Kraljevini Jugoslaviji bili su u primjeni pod nazivom trošarine. One su u ograničenoj mjeri i sa malim značajem egzistirale i 1947-1948. godine.

Pregled dinamike kretanja uvezene količine i vrijednosti kave¹

Sa grafikona jasno vidimo da se količina uvezene kave nije drastično mijenjala tokom promatranog proizvoda dok se vrijednost uvezene kave skoro udvostručila u promatranom razdoblju `03 – P1`09. U odnosu na baznu godinu, vrijednost je rasla veoma brzo da bi dostigla svoj relativni maksimum u baznoj godini da bi potom manje-više stagnirala.

Na desnoj skali pratimo kretanje jedinične cijene uvezene kave predstavljene crvenom linijom. Cijena konstantno raste u promatranom razdoblju. U 2003. godini iznosila je 2.00 KM i do kraja prvog polugodišta 2009. godine dostiže svoj maksimum od 3.60 KM. Ova pojava korespondira i sa kretanjem cijena kave na svjetskom tržištu.

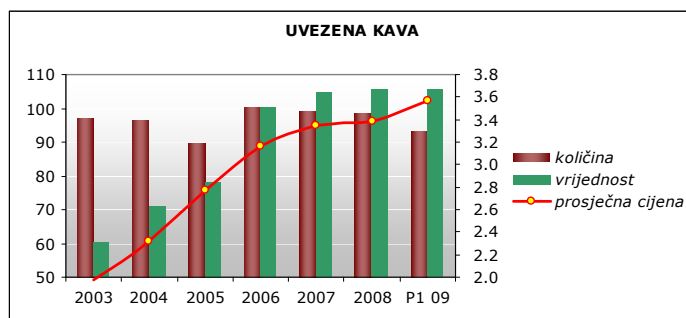
Kretanje kompozitnih cijena kave na berzama u Njujorku i Njemačkoj

(US \$ / lb)	2006	2007	2008	I-VI 2009
cijena	0.96	1.08	1.24	1.32

Izvor: Međunarodna organizacija za kavu

Na donjem grafikonu predstavljamo kretanje uvezene količine i vrijednosti kave kao i kretanje jedinične cijene.

¹ *Metodologija:* u analizi smo koristili raspoložive podatke koji se odnose na razdoblje od 2003 – do P1 2009. godine (prvo polugodište). Takođe smo se opredijelili za korištenje baznih indeksa sa baznom godinom 2006. kako bismo bolje naglasili smjer i intenzitet kretanja promatranih pojava. Isto tako je potrebno istaknuti da su poređenja vršena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (npr. cijela 2008. godina u odnosu na 2007. godinu kao i P1 2009. godine u odnosu na P1 2008. godine.)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	P1 09
količina	96.8	96.6	89.4	100.0	99.1	98.8	93.2
vrijednost	60.4	70.8	78.3	100.0	104.7	105.7	105.5
prosječna cijena	2.0	2.3	2.8	3.2	3.3	3.4	3.6

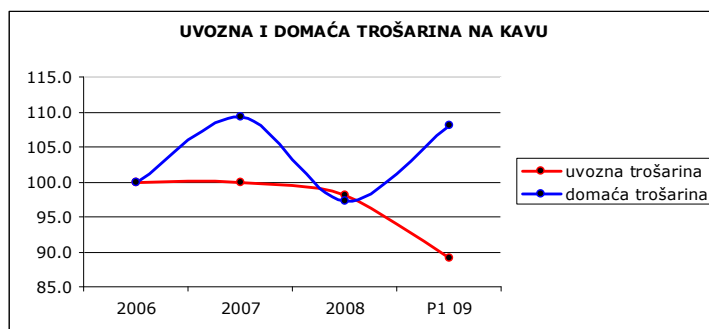
Tržište kave u BiH

Tržište kave u svakoj zemlji je veliki biznis, a posebno je to slučaj u BiH, gdje se tradicionalno troše ogromne količine kave. Sorte niže kvalitete poput rio minas i robuste, a koje predstavljaju sirovinu bazu tradicionalne turske kave, činile su, a i danas čine, dominantan udio u potrošnji kave u našoj zemlji, dok kvalitetnije vrste kave imaju relativno manji udjel na tržištu. Tržište BiH je u regionu Istočne Europe veoma specifično tržište kada je u pitanju potrošnja kava niže kvalitete. Razlika je prije svega u sorti kave koja se koristi za pripremanje tzv. turske kave, a to je uglavnom mješavina ili čista sorta robuste koja se smatra kavom niže kvalitete. Sorte arabika kave, koje su uglavnom sirovinna osnova za espresso i instant kave, smatraju se najkvalitetnijom vrstom kave, ukus te kave je harmoničan, blag i uticaj na organizam te je zdraviji za digestivni trakt u odnosu na kave niže kvalitete. Svako podneblje ima svoje specifičnosti. Mi smo navikli na medicinski ukus, kako se naziva ukus minas kave, koja spada u niže srednje klase kvalitete.

Analizom raspoloživih podataka o uvozu kave u toku 2009. godine upravo primjećujemo dominaciju sorti rio minas i robuste. Dalje, u 20% slučajeva, što je izrazito mnogo, carinske vlasti BiH vrše tzv. korekciju carinske vrijednosti po unaprijed utvrđenom postupku. Postupak je tako definiran da postoje mišljenja kako bi se on mogao unaprijediti i osigurati veći priliv sredstava na JR.

Kretnje uvozne i domaće trošarine

Sa donjeg grafa možemo zaključiti da se prihodi od trošarina na kavu, promatrano po komponentama, ponašaju različito. Iako, kumulativno promatrano, prihodi od trošarina na kavu stagniraju tokom promatranog razdoblja, 2009. godina je karakteristična po tome što dolazi do nastavka tempa pada uvozne komponente za razliku od domaće koja mijenja smjer i ide prema razini iz 2007. godine koja stoji kao maksimum za promatrano razdoblje. Pošto količina korespondira sa trošarinskom obvezom, zaključujemo da dolazi do preraspodjele udjela pojedinih tržišnih igrača na stagnirajućem domaćem tržištu.

	2006	2007	2008	P1 09
uvozna trošarina	100.0	100.0	98.1	89.1
domaća trošarina	100.0	109.3	97.3	108.0

Prema novom zakonskom rješenju trošarine će se naplaćivati prilikom uvoza i stimuliraće se domaća prerada kave. Na taj način ostavlja se više prostora domaćim poduzetnicima ili potencijalnim investitorima kako bi svojim proizvodima i uslugama ojačali tržište kave kod nas. Isto tako, poređenje podataka koji se odnose na razdoblje prije stupanja novog Zakona i poslije 01.07.2009. godine postaje limitirano i usložnjeno.

Trgovina kavom unutar zemalja članica EU

U skladu sa formiranjem jedinstvenog europskog tržišta 1992. godine, ne postoji trgovina između zemalja članica nego kretanje roba.

Institucija koja je ovlaštena za prikupljanje trošarinskih obveza je Federalna carinska administracija.

Pregled trošarinske obveze na kavu:

- Pržena kava – EUR 2.19/kg
- Instant kava – EUR 4.78/kg

Njemačka je pojedinačno najveći prerađivač i trgovac rastvorljivom kavom u EU. Njemački re-eksport prerađene kave je porastao sa 45.000 vreća u 1964. godini na ogromnih 5.5 milijuna vreća 2005. godine. U 2006. godini 4/5 njemačkog izvoza i uvoza prerađene kave se bilježilo kao unutrašnja trgovina EU. Ostali poput Italije i Belgije su takođe zabilježili ogroman porast.

Možemo slobodno reći da se sav uvoz u EU prijavljuje na ulazu u područje EU, a ne u zemlji potrošnje. Otuda proizilaze mnogi problemi prilikom tačnog određivanja nacionalnih podataka za potrebe nacionalnih statistika.

Prema Europskoj federaciji za kavu imamo tri velike nacije koje slove za najveće prerađivače kave u Europi, a to su Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo i Španija. Prerada rastvorljive kave u tonama tijekom 2006. godine iznosila je 141.484 u Njemačkoj, 56.166 u Ujedinjenom Kraljevstvu i 40.407 u Španjolskoj ali sa potpuno različitim sklonostima u potrošnji. Tako imamo da je ova sklonost u Španjolskoj visoka, Ujedinjenom Kraljevstvu srednja, dok je u Njemačkoj vrlo niska.

U nastavku predstavljamo tabelu najvećih svjetskih proizvođača kave po zemljama za razdoblje 2006 – 2008. U prva četiri mjeseca 2009. godine uvoz kave iz Brazila je imao udjel oko 2/3 u ukupnom uvozu.

Kretanje proizvodnje kave po zemljama (000 vreća)

	2006	2007	2008
Brazil	42,512	36,070	45,992
Vijetnam	19,340	16,467	16,000
Kolumbija	12,153	12,515	10,500
Indonezija	7,483	7,751	5,833
UKUPNO	127,653	117,882	127,005

Izvor: Međunarodna organizacija za kavu

Neke zemlje-proizvođači rastvorljive kave koje se nalaze izvan EU i dalje imaju visoka razina izvoza u zemlje poput Poljske, Češke Republike i Mađarske. Ali u poređenju sa 2005. godinom pokazatelji (prva puna godina nakon ulaska ovih zemalja u EU) ukazuju da su neke zemlje proizvođači rastvorljive kave izvan EU prosto istisnuti kao izravni izvoznici u određenu zemlju EU. Na primjer Brazil i Kolumbija su bili treći tj. četvrti po obimu izvoza kave u Češku Republiku tokom 2005. godine. Već naredne godine ih nije bilo ni među prvih pet. Možda nije došlo do gubitka tržišta kao što bi se moglo zaključiti na prvi pogled zato što se uvoz nije smanjio iz Južne Amerike, već je preusmjeren na druge tačke uvoza gdje se kava pakuje i odatle dalje transportuje pod npr. poljskom etiketom. I zaista, Poljska je bila drugi po snazi dobavljač rastvorljive kave susjednoj Češkoj tokom 2006. godine iako nije ni postojala među prvih pet godinu dana ranije.

Uvoz rastvorljive kave po zemljama porijekla tokom 2006. godine

Poljska		Mađarska		Češka Republika	
Njemačka	5,002	Njemačka	5,034	Njemačka	2,129
Ekvador	3,355	Indija	1,349	Poljska	1,198
Mađarska	2,695	Poljska	855	Mađarska	686
UK	1,618	Španija	635	UK	441
Brazil	1,345	Holandija	340	Slovačka	408
Ostalo	4,958	Ostalo	362	Ostalo	1,491
UKUPNO	18,973	UKUPNO	8,574	UKUPNO	6,353

Izvor: Europska federacija za kavu

Pregled trošarinskih obveza u EU

Trošarinske obveze su neizravni porezi koji se obračunavaju u fazi uvoza ili prerade određenog proizvoda. Njihova svrha je da se oporezuje potrošnja ovih proizvoda, obzirom da dobavljači povećavaju svoje cijene i tako prebacuju porez na krajnjeg potrošača. Trošarinske obveze se obračunavaju na proizvode za koje držimo da uzrokuju visoke eksterne troškove kao što su posljedice po zdravlje, zagađenje okoline, kako bi obeshrabrili njihovu potrošnju ili rasipanje.

Pored toga, jedinstveno uređenje područja oporezivanja potrošnje trošarinom unutar jedinstvenog tržišta EU pomaže da se izbjegnu distorzije unutar područja konkurencije između zemalja članica, kao što je prekogranična trgovina unutar EU.

Legislativa EU koja se odnosi na trošarinske obveze može biti podjeljena u tri osnovne grupe:

1. opći sporazumi koji se odnose na kretanje i skladištenje proizvoda koji su predmet trošarinskih obveza
2. struktura poreza koji se primjenjuje na određeni proizvod
3. stope poreza koji se primjenjuju

Prva grupa pravila obuhvaćena je Direktivom 92/12/EEC koja se odnosi na opće uređenje vezano za proizvode koji su predmet trošarinske obveze kao i na držanje, kretanje i nadziranje tih proizvoda. Zemlje članice mogu uvesti ovaj neizravni porez na robu ali tako da ovi porezi ne

uzrokuju značajno usporavanje prekograničnog protoka robe tj. povećanje formalnosti. Svaka zemlja članica određuje svoja pravila u vezi proizvodnje, prerade i držanja proizvoda koji su predmet oporezivanja trošarinom, ali tako da to sve bude u skladu sa odredbama ustanovljenim direktivama EU.

Oporezivi proizvodi su predmet oporezivanja tj. trošarinskih obveza po završetku proizvodnog procesa (bilo gdje u EU) ili po izvršenom uvozu (iz zemalja koje nisu članice EU). Isto tako trošarinska obveza se treba izvršiti u momentu kada dolazi do finalne potrošnje robe koja se dodatno oporezuje. Ako je neki proizvod uvezen u zemlju članicu ali transportovan u neku drugu zemlju članicu radi finalne potrošnje, trošarinska obveza se izmiruje u zemlji članici gdje dolazi do potrošnje ili upotrebe uvezenog proizvoda.

Važeća legislativa u BiH, zemljama u okruženju i u EU

Prema Zakonu o trošarinama u BiH koji se primjenjuje od 01.07.2009.godine došlo je do redefinisivanja visine trošarinske obveze u odnosu na prethodno zakonsko rješenje. Tako imamo da trošarina, koja se plaća prilikom uvoza po kilogramu, za sirovu kavu iznosi 1.50 KM, za prženu kavu (u zrnu ili mljevena) 3.00 KM, a za ljuske i opne pržene kave i ostali proizvodi od kave 3.50 KM. U jednom članu data je bliža definicija kave, tako imamo sirovu kavu (sa ili bez kofeina), prženu kavu (sa ili bez kofeina – u zrnu ili mljevenu), ljuske i opne pržene kave kao i ostale proizvode od kave koji u sebi sadrže 50% i više kave. Što se tiče osnovice trošarine, trošarina na kavu se plaća za jedan kilogram neto težine kave. Ako se kava stavlja u promet većim ili manjim od jednog kilograma, trošarina se plaća proporcionalno količini u pakovanju.

U odnosu na stope trošarina koje su važile do 01.07.2009. godine uvećana je trošarina za uvoz sirove kave 0.50 KM/kg i za uvoz pržene kave 0.50 KM/kg, tako da ukupna trošarina iznosi 1.50 KM/kg, odnosno 3.00 KM/kg. Ovo povećanje trošarinske obveze ne podrazumijeva po automatizmu i povećanje maloprodajnih cijena, pogotovo za kavu koja se prerađuje u BiH, ali sigurno utječe na smanjenje sive ekonomije i povećanje prihoda od PDV-a po ovom osnovu. Jedna od osnovnih i bitnih novina je obveza obilježavanja trošarinskim markicama i kave namijenjene prodaji na malo.

Pregled trošarinskih obveza na kavu² kod nas i u zemljama okruženja

BiH	Hrvatska	Srbija	Makedonija i Crna Gora
Sirova kava - 1.50 KM, Pržena kava - 3.00 KM, Ljuske i opne pržene kave i ostali proizvodi od kave 3.50 KM	Sirova kava – 5 kn Pržena kava – 12 kn Kafine ljuske i opne – 15 kn Ostali proizvodi od kave – 20 kn	Trošarinska obveza utvrđuje se u visini od 30%	Nema trošarinske obveze

Izvor: relevantni zakonski propisi promatranih zemalja

Prvi bazični, sveobuhvatni propis na razini Europske unije je Direktiva Vijeća od 27.06.1977. godine koja se odnosi na aproksimaciju zakona Zemalja članica vezano za ekstrakte kave i ekstrakte cikorije (77/436/EEC). Ona uzima u obzir i ujednačava odredbe nacionalnih zakona,

² Sorta Kopi Luwak je toliko rijetka da se godišnje proizvede oko 250 kg, a pakovanje od stotinak grama prodaje se za 75 \$. Kopi Luwak se pravi na ostrvima Sumatra, Java i Sulavesi. Na tim otocima živi cibetka, torbar veličine mačke koji živi na drveću i dugo se smatrao štetočinom jer jede najzrelije plodove kave. Zrno kave prolazi kroz njegov digestivni trakt praktično bez oštećenja, a enzimi u želucu te životinje dodaju nešto jedinstveno ovim zrnima kave. Domoroci, da ne bi peli na drveće i brali kavu, počeli su sakupljati polusvareni izmet cibeta. Ovo je postala najtraženija kava na svijetu.

regulacija i drugih propisa koji su na snazi u Zemljama članicama koji se odnose na definiranje ekstrakta kave i cikorije, određivanje koje supstance mogu biti dodate tijekom prerade i postavlja specifična pravila u pogledu njihovog označavanja. S ciljem zaštite i potpunog informiranja potrošača potrebno je na razini Zajednice odrediti pravila koja se moraju poštovati u smislu sastava ovih proizvoda, supstance koje se smiju koristiti u njihovoj proizvodnji i preradi, materijala za pakovanje i označavanje, kao i uvjeta pod kojima se mogu koristiti. Svakako da ovom Direktivom nije moguće harmonizirati sve odredbe koje se primjenjuju na hranu i koje mogu negativno utjecati na promet hrane, ali svakako možemo reći da se prepreke u prometu smanjuju kako raste stepen harmonizacije. Određivanje procedure koja se odnosi na uzimanje uzoraka i metoda analize potrebnih za provjeru sastava i proizvodnih karakteristika ovih proizvoda je mjera tehničke naravi čije usvajanje treba izvršiti Komisija s ciljem pojednostavljenja kao i ubrzanja cijele procedure.

U smislu ove Direktive ekstrakti kave su proizvodi sa bilo kojom razinom koncentracije dobijenih ekstrakcijom pržene kave koristeći samo vodu kao sredstvo ekstrakcije i isključujući bilo koji proces hidrolize koji uključuje dodatke nekih kiselina ili baza, tako da sadrži rastvorljive i aromatične sastojke kave ili koji mogu da sadrže nerastvorljiva ulja dobijena od kave, tragove ostalih nerastvorljivih supstanci od kave ili nerastvorljive supstance koje nisu dobijene od kave. Ekstrakti cikorije su proizvodi sa bilo kojom razinom koncentracije dobijeni ekstrakcijom od pržene cikorije koristeći samo vodu kao sredstvo ekstrakcije.

Direktiva 1999/4/EC predstavlja korak dalje u smislu pojednostavljenja legislative i dovođenje Direktive 77/436/EEC u liniju sa horizontalnim pravilima za hranu. Ona takođe obrađuje pitanje raspona pakovanja nominalne težine i metoda analize. Ultimativni cilj je osigurati ispravno funkcioniranje jedinstvenog tržišta kao i slobodno kretanje robe unutar Zajednice. Ona daje i posebno pravilo označavanja dodatno pravilima horizontalnog označavanja prema Direktivi 79/112/EEC. Svakako da ova Direktiva pruža opise, definicije i karakteristike proizvoda.

Određene vertikalne Direktive koje se odnose na hranu trebaju biti pojednostavljene kako bi uzeli u obzir samo esencijalne zahtjeve koje trebaju ispunjavati obuhvaćeni proizvodi kako bi se osiguralo njihovo slobodno kretanje unutar unutrašnjeg tržišta, u skladu sa zaključcima Europskog Vijeća održanog u Edinburgu 11. i 12.12.1992.

Direktiva Vijeća 77/436/EEC je tako `centrirana` kako razlike u nacionalnim zakonima o ekstraktima kave i cikorije ne bi rezultirale uvjetima za nefer konkurenciju što bi pogrešno navodilo potrošače, i tako imalo izravan utjecaj na uspostavljanje i funkcioniranje zajedničkog tržišta.

Gore spomenuta Direktiva je tako dizajnirana da definira ekstrakte kave i cikorije, tako da određuje koje supstance mogu biti dodane tijekom prerade, da odredi zajednička pravila u vezi pakovanja i označavanja ovih ekstrakata i da specificira uslove pod kojim određene odrednice mogu biti korištene za neke od ovih proizvoda, kako bi osigurali slobodno kretanje unutar Zajednice.

Opća pravila označavanja hrane, postavljena Direktivom 79/112/EEC, ujednačavaju zakone zemalja članica u vezi označavanja, predstavljanja i reklamiranja hrane za prodaju konačnom potrošaču.

Kako bi izbjegli kreiranje novih prepreka slobodnom kretanju, Zemlje članice trebaju se suzdržati od usvajanja, za proizvode pod znakom pitanja, nacionalne odredbe koje nisu dane ovom Direktivom.

Zaključak

Na osnovu činjenice da se uvozi kava sa manjim stepenom finalizacije zaključujemo da su mnoge zemlje uključujući i našu razvile potrebne kapacitete koji pozitivno utiču na ekonomsku sliku. Neke zemlje idu korak dalje i razmišljaju o pokrivanju regionalnog tržišta.

Rast prihoda po ovom osnovu može se osigurati na nekoliko načina. Jedan je povećanje potrošnje što, ako promatramo kretanje potrošnje u količinskom smislu, vidimo da je ono manje-više nepromijenjeno u promatranom razdoblju. Pogotovo ako se uzme u obzir da se trošarine obračunavaju na količinu. Drugi izvor je pomjeranje potrošnje kave od sirove kave vrsta robusta i rio minas prema kvalitetnijim zrnima arabike i povećanju tržišta instant kave. Primjera radi, tržište instant kave u Engleskoj iznosi 89% ukupnog tržišta kave. I treći osnovni način je smanjenje ilegalnih tokova kave, kao i povećana kontrola svih elemenata prilikom uvoza koji bitno utječu na obračun poreza po ovom osnovu.

Isto tako vidimo da se moramo dobro pripremiti u ovom tržišnom segmentu za momenat pridruživanja EU; kako u proizvodno-tehnološkom, marketinškom smislu tako i usuglašavanju legislative sa zakonodavstvom EU i maksimalnim iskorištavanjem ostavljenog slobodnog prostora. Dobar primjer je uvažavanje stavova poslovne zajednice prilikom izrade novog Zakona o trošarinama u dijelu koji se odnosi na oporezivanje kave. Ostaje nam da u razdoblju koji dolazi izmjerimo efekte ovih mjera/izmjena i izvučemo određene zaključke s ciljem daljnjeg unapređenja tržišta kave kod nas, i posljedično maksimalno mogućem povećanju prihoda po ovom osnovu.

Iz aktivnosti Odjeljenja

Međugorje, 24/25. rujna 2009.g. - U sklopu IV. međunarodnog simpozija "Međunarodni standardi u sektoru financija i računovodstva vs. nacionalna praksa", pored eminentnih sudionika iz Hrvatske i BiH, dr. sci. Dinka Antić, šef Odjeljenja za makroekonomsku analizu, održala je prezentaciju na temu "Preuzimanje međunarodnih klasifikacija poreza u funkciji unaprjeđenja fiskalne statistike u BiH". Simpoziju, koji je organizirao "FIRCON" d.o.o. iz Mostara, prisustvovao je veliki broj gospodarstvenika, računovodstvenih eksperata i revizora iz cijele BiH.

Politika PDV-a u uvjetima globalne ekonomske krize

(Autor: dr.sc. Dinka Antić)

1. UVOD

Globalna financijska kriza, koja se pojavila u jesen 2008.g., dovela je do svjetske ekonomske krize čije se razmjere, kao i duljina trajanja, još uvijek ne mogu procijeniti. Ono što najviše zabrinjava jeste dubina krize i nepostojanje konzistentne i koordinirane politike najrazvijenih zemalja svijeta. Fiskalna politika predstavlja jedan od glavnih instrumenata za poticanje privredne aktivnosti. Zajednička ocjena ekonomista jeste da fiskalni stimulansi u vrijeme globalne krize, recesije i depresije potrošnje, bilo u vidu rezova na strani prihoda ili u vidu fiskalnih poticaja u formi otvaranja javnih radova i poticaja privatnih investicija i potrošnje na strani rashoda, predstavljaju glavni segment djelovanja zemalja danas. Najbolji pokazatelj lutanja razvijenih zemalja u definiranju mjera i instrumenata u borbi za ublažavanje negativnih posljedica krize jeste nepostojanje zajedničkih mjera i instrumenata u politici PDV-a na razini EU. Analiza mjera u politici PDV-a koje su članice EU, kao i neke druge zemlje u svijetu, donijele koncem 2008.g. i početkom 2009.g. ukazuju na divergentne ciljeve koji su u fokusu vlada. Dok se jedni vode ciljem podsticanja privatne potrošnje i snaženja likvidnosti kompanija, time neposredno ili posredno djelujući na rast ekonomske aktivnosti, druge zemlje za prioritet imaju očuvanje proračunskih prihoda i po cijenu povećanja poreza i nastavka depresije potrošnje i gušenja gospodarskih aktivnosti. Budući da sve mjere nemaju istovrsni pravac djelovanja na sve subjekte: državu, kompanije i građane potrebno je balansirati troškove i koristi svake od mjera, što podrazumijeva žrtvovanje maksimalnih učinaka pojedinačnih u cilju postizanja ukupnih optimalnih efekata (engl. *trade offs*).

Drugi problem u borbi protiv krize, o kome se manje govori, jeste sporost reagiranja u EU, čak i u situaciji kada se postigne konsenzus oko nekih mjera. Tome doprinosi glomaznost EU i tromost institucija, sporost kod usvajanja izmjena direktiva na razini EU i njihove transpozicije u nacionalne propise. Suočavanje sa globalnom krizom i nemoć da se reagira brzo, pravodobno i u pravoj mjeri otvara i pitanje redefiniranja procesa usvajanja mjera i instrumenata u segmentu politike PDV-a. Fleksibilnost kod donošenja nekih mjera, a koja se ogleda u snažnijoj ulozi vlade i „zaobilazanju“ parlamenata, pokazala se vrlo korisnom praksom u vrijeme krize.

2. PRAVCI DJELOVANJA MJERA I INSTRUMENTATA U SUSTAVU PDV-A

I pored zatvaranja u nacionalna tržišta i zagovaranja protekcionizma pod motom „kupujemo domaće i čuvajmo radna mjesta“ efikasnost na svjetskom tržištu se ne može ostvariti bez korištenja komparativnih prednosti zemalja. Zaštita domaćih kompanija od zdrave konkurencije često vodi u neefikasnost i neracionalno korištenje resursa. Danas, kada velike ekonomije nastoje potpomoći posrnule proizvodne gigante, nameće se pitanje što je važnije: sačuvati domaće kompanije i radna mjesta po svaku cijenu, pa i trošenjem novca poreznih obveznika i budućih generacija na neefikasne programe i neodgovorne menadžmente kompanija, ili postojeću krizu iskoristiti za stimuliranje kompanija koje imaju zdrav odnos prema poslovanju. Države, osim izravnog ubrizgavanja svježeg kapitala, nacionalizacije banaka i kompanija ili preuzimanja loših dugova i potraživanja, mogu da ukinu različite administrativne namete ili regulacije kojima se ograničava poslovanje kompanija ili se ugoržava financijsko poslovanje, kao i sve prepreke, uključujući i fiskalne, koje onemogućavaju ravnopravnu utakmicu na tržištu.

Globalna kriza je samo dodatno zaoštrila borbu za tržište. Još početkom milenija članice EU su prepoznale potrebu ukidanja svih prepreka konkurentnosti te su strategiju razvitka do 2020.g. fokusirale na jačanju konkurentnosti europskih kompanija. U segmentu oporezivanja PDV-om strategija uključuje nekoliko ciljeva: (i) ispravno funkcioniranje tržišta EU, koje pretpostavlja uklanjanje štetne konkurencije između članica kojom se fiskalnim mjerama favoriziraju kompanije

određene članice na internom tržištu EU, (ii) izjednačavanje principa oporezivanja PDV-om kojima se omogućava ravnopravna utakmica kompanija iz EU sa kompanijama iz ostatka svijeta na tržištu EU i (iii) jačanje konkurentnosti kompanija iz EU smanjivanjem troškova administriranja i uklanjanja devijacija u sustavu PDV-a koje dovode do „skrivenog“ oporezivanja inputa (tzv. kaskadni efekt) i opterećenja dobiti kompanija. Modernizacijom administriranja PDV-om smanjuju se troškovi poštivanja poreznih propisa, čime se neizravno jača likvidnost kompanija, što je vrlo značajno sada u vrijeme otežanog pristupa financijskim izvorima, pogotovo za financiranje obrtnih sredstava³.

Analizom iskustava članica uočene su brojne devijacije u sustavu PDV-a u EU koje slabe konkurentnost EU-kompanija. Pored slabosti koncepta internog tržišta EU, koji podrazumijeva uklanjanje granica i slobodu kretanja dobara, usluga, osoba i kapitala, a koji s druge strane slabi kontrolu oporezivanja transakcija prometa dobara i usluga između članica i omogućuje porezne prijevare ogromnih razmjera, izvore slabljenja konkurentnosti nalazimo u samom sustavu i politici PDV-a. Postojanje praga za oporezivanje, oslobađanja, diferenciranih stopa, određenih selektivnih odredaba i načela oporezivanja dobara i usluga može da dovede određene grupacije obveznika, dobra ili usluge u povoljniji položaj u odnosu na druge EU⁴. Time se narušava načelna neutralnost PDV-a na ekonomski položaj obveznika. Izvode neravnopravne konkurencije možemo posmatrati sa stajališta efekata sustava PDV-a na položaj obveznika na domaćem i na položaj obveznika na međunarodnom tržištu. Kod analize efekata domaćeg sustava PDV-a analizira se položaj domaćih kompanija, grupacija ili sektora u odnosu na uvoznike i druge domaće kompanije, dok kod analize položaja domaćih obveznika na svjetskom tržištu potrebno je komparirati karakteristike sustava PDV-a u zemlji i karakteristike sustava PDV-a u trećim zemljama.

3. REDIZAJNIRANJE POLITIKE PDV-A U SVIJETU

Mjere i instrumente koje su članice EU i druge zemlje usvojile koncem 2008.g. i početkom 2009.g. mogu se grupirati u nekoliko kategorija⁵:

- mjere koje su usmjerene na poticanje agregatne potražnje (smanjivanjem stope PDV-a i sužavanjem porezne osnovice),
- mjere kojima se jača fiskalna pozicija vlada (povećanjem stope PDV-a i sniženih stopa, sužavanjem opsega primjene diferenciranih stopa),
- mjere kojima se poboljšava likvidnost kompanija (produžavanjem rokova za podnošenje prijave i za plaćanje obveze za PDV, skraćivanjem rokova za vraćanje povrata, mjere kojima se ublažavaju efekti stečaja kompanija na poslovne partnere),
- mjere kojima se ciljano potiče konkurentnost (npr. poboljšavanjem pozicija malih firmi u sustavu PDV-a),
- mjere protiv poreznih prijevara u sustavu PDV-a,
- mjere koje vode pojednostavljenju administriranja PDV-om.

Primjećujemo da pojedine mjere imaju višestruke efekte. Mjere protiv poreznih prijevara utječu i na jačanje konkurentnosti i jedinstvenog ekonomskog prostora, ali i na smanjenje porezne evazije i na porast prihoda od PDV-a. Pojednostavljenje administriranja PDV-om smanjuje troškove obveznicima, čime se jača likvidnost privrede, ali i rasterećuju troškovi poreznih uprava, čime se ostvaruju uštede u proračunima koje se mogu usmjeriti u javne investicije. U daljem tekstu

³ Više o tome: D. Antić, "Refleksije redizajna sustava PDV-a u EU na BiH", 9. međunarodni simpozij « Konkurentnost i europski put BiH », Revicon, Neum, 29-31 maj 2008.

⁴ Više o tome: D. Antić, "Borba protiv prijevara u sustavu PDV-a u funkciji osiguranja tržišne konkurentnosti", II Međunarodni simpozij "Financije i računovodstvo u funkciji gospodarskog rasta BiH", Mostar, 20/21-IX-2007., FIRCON, Mostar, str. 419-438.

⁵ Detaljnije o poduzetim mjerama u: D. Antić, "Potreba za redizajnim politikom PDV-a u uvjetima globalne krize", 10. međunarodni simpozij « Europski put BiH u uvjetima ekonomske krize », Neum, 28-30. maj 2009, Revicon – Sarajevo, str. 115-140.

dajemo pregled aktualnih mjera koje su poduzele članice EU posljednjih mjeseci. Neke od mjera su kratkoročne, a efekti nekih se mogu očekivati tek na dulji rok.

Vodeći svjetski ekonomski ističu da je za ublažavanje ekonomske krize potrebno kombinirati različite fiskalne stimulanse koji uključuju: (i) djelovanje na strani javnih rashoda (npr. otvaranje javnih radova), (ii) stimulanse usmjerene prema potrošačima (npr. smanjenje stope PDV-a) ili (iii) stimulanse usmjerene prema kompanijama (npr. poticaji i subvencije).

Efekti mjera usmjerenih prema potrošačima i kompanijama su vrlo diskutabilni, dok najveći efekat mogu proizvesti mjere na strani javnih rashoda. Ekonomisti zaključuju da fiskalni stimulanse u svakom slučaju moraju biti pravodobni, obimni, diverzificirani, dugotrajniji, kolektivni, stabilni i održivi.⁶ Izbor mjera i instrumenata za koje se vlade opredjeljuju u borbi protiv globalne recesije ovisi o značaju prihoda od PDV-a u ukupnim javnim prihodima i udjelu oporezive potrošnje. Veći stupanj oporezivanja potrošnje ostavlja prostora za stimuliranje privatne potrošnje smanjenjem stopa PDV-a i širenjem opsega dobara i usluga na koje se primjenjuju diferencirane stope.

Uvođenje sniženih stopa PDV-a u sustave članica EU je najpopularnija predizborna mjera, najčešće pravdana socijalnim razlozima, ublažavanjem regresivnih učinaka PDV-a na stanovništvo sa nižim dohocima, ili čak demografskim razlozima. Međutim, dosadašnja dugogodišnja praksa je pokazala drugačije efekte. Na primjer, snižene stope na bebi opremu, dječiju odjeću, obuću ili hranu nisu doprinijele povećavanju nataliteta. Smanjenje stopa ne mora uvijek da dovede do smanjenja cijena i poticaja za novu potrošnju. U praksi je već potvrđen model ponašanja obveznika u situacijama kada se mijenjaju stope PDV-a. Porast poreznih stopa kod određenih dobara i usluga vrlo često dovodi do većeg porasta maloprodajnih cijena nego što iznosi porast poreznog tereta, a s druge strane smanjenje poreznih stopa u najvećem broju slučajeva dovodi do manjeg smanjenja maloprodajnih cijena nego što iznosi ukinuti porez. Veličina efekta snižavanja stopa PDV-a na cijene i razinu zaposlenosti u konačnici ovisi o mnogo faktora: preferencijama potrošača i cjenovnoj elastičnosti potražnje za određenim dobrima i uslugama, razini konkurencije unutar sektora, obujmu sive ekonomije, o tome da li je radno-intenzivna ili kapital-intenzivna djelatnost i dr.

Moguće je postići određene ekonomske koristi snižavanjem stopa PDV-a ukoliko se to ograniči na sektore koji su u većoj mjeri pogođeni sivom ekonomijom, odnosno neformalnim, neregistriranim, a time i neoporezovanim, aktivnostima. Ukoliko se smanje stope na dobra i usluge koje mnogi proizvode ili pružaju u domaćinstvima pretpostavlja se da će to utjecati na promjenu preferencija domaćinstava ka većem korištenju usluga ili dobara nabavljenih od registriranih dobavljača. To ostavlja prostor za fokusiranje na efikasnije i produktivnije obavljanje redovitih poslova u formalnoj ekonomiji, umjesto da zaposleni svoje snage troše na poslove „uradi sam“. Porast produktivnosti dovodi do pojave efekata ekonomije obima, dok preusmjeravanje potrošnje ka regularnom tržištu dovodi do povećanja potražnje za određenim dobrima i uslugama, što potiče rast zaposlenosti u tim sektorima i ukupan rast ekonomije. Sve to konačno doprinosi do porastu poreznih prihoda (izravnih i neizravnih).

Studije su pokazale da se najveći efekti na prodajne cijene ostvaruju snižavanjem stopa PDV-a na proizvode krajnje potrošnje, lokalno isporučene. Ukoliko se stopa snižava na proizvode i usluge regionalnog karaktera, mobilne porezne osnovice, pod djelovanjem migracije stanovništva i tržišta efekti snižene stope vrlo brzo će se istopiti. Povećana potražnja za tim proizvodima i dobrima dovešće do formiranja konačne cijene iznad željene prodajne cijene. S druge strane, snižavanje stopa PDV-a na međuprodukte i sirovine i materijal nema efekta na smanjenje troškova proizvodnje i prodajne cijene sektora, budući da PDV nije element cijene koštanja.

⁶ Više o tome: Spilimergo A., Symansky S., Blanchard O., Cottarelli C., „Fiscal Policy for the Crisis“, IMF staff position note SPN/08/01, IMF, Washington, 29 December 2008, www.imf.org, pp. 2 – 7.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Intencija EU da sniženim stopama oporezuje radno-intenzivne usluge pravda se nastojanjem da se podstakne novo zapošljavanje u sektorima gdje su niski inputi, a visoka dodana vrijednost. Snižavanje stope PDV-a može imati efekte na veću zaposlenost ukoliko se primjenjuje na proizvode i usluge sa elastičnom potražnjom (npr. luksuzna dobra). S druge strane, smanjenje stopa na osnovne životne namirnice čije je potražnja cjenovno neelastična, osim ograničenih socijalnih efekata, neće dovesti do rasta potražnje i veće zaposlenosti tih sektora. Međutim, ne treba zaboraviti da je tržište rada dosta rigidno, ovisno o sektoru (radno- ili kapital-intenzivno), snazi konkurencije, tzv. strukturalnoj nezaposlenosti i postojanju fiksnih ugovora, te da je potreban dulji rok da bi se pomjeranjem stopa PDV-a u određenim sektorima ostvarili efekti povećane zaposlenosti. Primjena snižene stope na proizvode i usluge za krajnju potrošnju gdje postoje supstituti može dovesti do favoriziranja određenih sektora potaknutog fiskalnim instrumentima, što može negativno utjecati usmjeravanjem resursa u neefikasne sektore.

Analitičari smatraju da će efekte privremenog snižavanja stope u V. Britaniji osjetiti samo oni koji nisu u sustavu PDV-a budući da će im ulazni PDV iz nabavke, kojeg ne mogu odbiti, biti manji, a time i cijena koštanja. Profitiraće i humanitarne udruge i karitativne institucije. Pored toga, smatra se da je opseg potrošnje dobara i usluga na koje se primjenjuje standardna stopa dosta uzak. Većina dobara i usluga se oporezuje nižom stopom ili nultom stopom (npr. izdavanje stanova, većina prehrambenih proizvoda, lož-ulje i energija za domaćinstva). Sljedeća primjedba se odnosi na nagli prelazak na nižu standardnu stopu, tako da obveznici nisu bili pripremljeni, što im je stvorilo dodatne troškove brzog prilagođavanja. Na kraju, primjedba se odnosi na najavu ograničene vremenske primjene. Time se na određeni način potrošači žele podstaknuti da kupuju dobra u 2009.g. u većem obimu od potrebnog. S druge strane, to može biti i „mač s dvije oštrice“, s obzirom na poznati model ponašanja prodavaca u slučaju mijenjanja stopa. Imajući to u vidu realno je očekivati da će proizvođači koji prodaju dobra s neelastičnom potražnjom svoja ulaganja odložiti za 2010.g. kada stopa poreza bude vraćena na 17,5%, jer im to omogućava veće povećanje cijena i ostvarenje dodatnog profita u 2010. Vodeći ekonomisti MMF-a smatraju snižavanje stope za nekoliko procenata nedovoljnim da se podstakne agregatna potrošnja⁷. Zanimljivo je da su neke zemlje EU i u svijetu posegnule i za povećanjem standardne stope u cilju očuvanja fiskalnih prihoda⁸, pri tome zaboravljajući da to vodi u dalju kontrakciju potrošnje i ekonomskih aktivnosti. Nadalje, povećanje standardne stope dovodi do rasta cijena, što u slučaju energenata, može biti pogubno. Prošle godine, u vrijeme burnog rasta cijena energenata, sirovina i hrane na svjetskom tržištu, pokazalo se da su sustavi stopa većine članica (standardna + jedna ili više diferenciranih stopa) postali generator inflacije. Visoke standardne stope u članicama EU, koje su rezultat primjene skale sniženih stopa PDV-a, u nekim zemljama i nulte stope, kao i širokog dijapazona derogacija od općih pravila oporezivanja, preko porasta cijena nafte i derivata, postale su katalizator porasta cijena svih dobara i usluga, pa i onih zbog kojih su i uvedene snižene i nulte stope. Time je u suštini obezvrijeđen osnovni motiv kojim su se vodile članice – zaštita životnog standarda građana. Povećavanje standardnih stopa tako može neutralizirati fiskalne injekcije koje članice dobijaju od međunarodnih institucija.

Isto tako, potrebno je voditi računa da reakcija potrošača na smanjenje stopa PDV-a nije ista u vrijeme recesije i rasta nezaposlenosti kao u vrijeme rasta ekonomskih aktivnosti. Gubljenje posla, smanjenje plaća zbog kraćeg radnog vremena, strah od gubitka posla, rast obveza za kamate za primljene kredite i pooštavanje uvjeta za novo kreditiranje – sve su to faktori koji opredjeljuju potrošnju građana i koji utječu na smanjenje raspoloživog dohotka za potrošnju. U takvoj situaciji stanovništvo će se opredjeljivati na kupovinu nužnih dobara i usluga, te snižavanje stopa PDV-a mogu dovesti do pada cijena samo kod proizvoda i usluga koji imaju veći udio u ukupnoj potrošnji.

⁷ Ibid. pp. 6 – 7.

⁸ Latvija je u zvaničnom objašnjenju povećanje stopa PDV-a pravdala potrebom za „ublažavanje posljedice ekonomske krize“.

Efekti većine pobrojanih mjera uglavnom su usmjereni na jačanje likvidnosti i ekonomskog položaja kompanija, te na stimuliranje potrošnje stanovništva, koje lančano proizvodi efekte na rast prodaje, investicija, dohotka, zaposlenosti i dr. Međutim, neke mjere mogu imati i negativne efekte. Postojanje praga za registraciju za PDV-e može da djeluje pozitivno ili negativno na kompanije koje nisu u sustavu PDV-a, ali i na obveznike ukoliko su u poslovanju upućene na male firme. Za male firme koje nemaju velike nabavke, a prodaju svoje proizvode ili usluge kao krajnju potrošnju smanjivanje praga za registraciju može biti udar na likvidnost i na poslovanje. S druge strane, pozitivne efekte će ostvariti obveznici koji imaju nabavke od malih firmi budući da prodajna cijena malih firmi neće biti opterećena PDV iz njihovih nabavki. Obrnuto se dešava ukoliko se povećava prag za oporezivanje. Veličina efekta PDV-a skrivenog u cijeni koštanja na proizvodne troškove obveznika PDV-a i krajnje prodajne cijene ovisi o udjelu tih malih firmi ili oslobođenih sektora (npr. finansijski, poštanski) u BDP-u. Zbog ovoga prijedlozi da se oporezuju finansijske usluge između obveznika, kao i da se u PDV grupe uključuju i finansijske kompanije, idu u pravcu minimiziranja utjecaja kaskadnog efekta PDV-a skrivenog u nabavkama kompanija koje nisu obveznici na opću razinu cijena dobara i usluga u zemlji.

Sličan slučaj imamo i u vezi uvođenja različitih vrsta prijava PDV-a koje mogu imati različite posljedice po obveznike. Produljavanje poreznog razdoblja negativno utječe na obveznike koji su izvoznici, kao i na investitore, jer neminovno produljava rok za povrat PDV-a. S druge strane, maksimalna skraćivanja roka povrata PDV-a pod pritisak stavlja porezne uprave da u kratkom roku vrše verifikaciju povrata, te mogu predstavljati novi „okidač“ za porezne prijevare. Uvođenje posebnih aranžmana, npr. gotovinskog knjigovodstva, ne mora *a priori* firme dovesti u povoljan položaj. Kompanije koje imaju takvu poziciju da mogu odlagati plaćanje obveza dobavljačima radije će se opredijeliti za opći princip oporezivanja, koji podrazumijeva odbitak ulaznog PDV-a iz nabavki i smanjenje porezne obveze za taj iznos. Taj iznos ulaznog PDV služi kao beskamatni kredit. Mjere koje se uvode protiv poreznih prijevara, poput ekspanzije primjene mehanizma „obrnutog terećenja“ (engl. *reverse charge mechanism*) ili podnošenje dodatnih prijava ili liste nabavki/prodaje mogu dodatno opteretiti troškove regularnih obveznika. Sadašnja pravila elektronskog podnošenja prijava u EU su jako kompleksna i zahtijevaju dodatne napore obveznika. S druge strane, sve mjere imaju odraza i na troškove poreznih uprava. Više stopa, niži prag za oporezivanje, širok opseg oslobađanja, posebne sheme i dr. opterećuju proračune poreznih uprava, tako da je neto fiskalni efekat mjera upitan.

4. POTREBA ZA BALANSIRANJEM (*trade-offs*)

Analiza efekata mjera i instrumenata za kojima države posežu u segmentu politike PDV-a pokazalo je da je potrebno određeno balansiranje. Svaka mjera može da proizvede i pozitivne i negativne efekte. Stoga potreban je tzv. „*trade offs*“, da se žrtvuju maksimalne koristi jedne mjere u korist pozitivnih efekata drugih mjera. Potrebno je da mjere budu što više ciljane na određene segmente ili tržišta (kao primjena sniženih stopa kod radno-intenzivnih djelatnosti), a da istovremeno ne produbljuju devijacije na tržištu ili ne proizvode nove nekonkurentnosti, uz balansiranje troškova i koristi i za obveznike i za porezne uprave.

Koje su pouke za Bosnu i Hercegovinu? U odsustvu monetarne politike fiskalna politika u BiH preostaje kao osnovna poluga makroekonomske politike. Prihodi od PDV-a predstavljaju osnovne prihode svih razina vlada u BiH, čime je osjetljivost na oscilacije u naplati veća. Zanimajući konstantne političke rasprave u vezi sa uvođenjem diferenciranih stopa, čiji pozitivni efekti na agregatnu potražnju su vrlo upitni, fokus aktivnosti trebalo bi usmjeriti ka onim mjerama i instrumentima u politici PDV-a koje doprinose jačanju likvidnosti kompanija, smanjenju poreznih prijevara i snažnijoj konkurentnosti. O tome koji su prijedlozi u BiH u opticaju i koje mjere bi se mogle poduzeti u sustavu PDV-a u BiH da bi se ostvarili navedeni ciljevi u idućem broju biltena.

Konsolidirani izvještaji

(pripremila: Mirela Kadić, pomoćnik za istraživački rad)

Tabela 1. (Konsolidirani izvještaji: BiH: entiteti, JR)

Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode od neizravnih poreza koje prikuplja Uprava za neizravno oporezivanje na Jedinstveni račun,
- transfere sa Jedinstvenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
- transfere sa Jedinstvenog računa UIO za finansiranje Brčko Distrikta, županija, općina i Direkcija za puteve,
- prihode proračuna Bosne i Hercegovine sa Jedinstvenog računa UIO,
- prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
- prihode i rashode proračuna Republike Srpske.

Tabela 2.1. (Konsolidirani izvještaji: BiH: Država, entiteti, BD, fondovi, županije, općine)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna BiH
- prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta
- prihode i rashode fonda BD
- prihode i rashode proračuna RS
- prihode i rashode vanproračunskih fondova RS
- prihode i rashode općina RS
- prihode i rashode proračuna FBiH
- prihode i rashode federalnih i županijskih vanproračunskih fondova
- prihode i rashode proračuna županija
- prihode i rashode općina FBiH

2. U izvještaj je uključena amortizacija vanjskog duga

3. Procijenjeni su podaci za općine FBiH: Ravno, Prozor (svi mjeseci), Donji Vakuf (4,5.i 6.), Tomislavgrad, Neum (5.i 6.), Sarajevo, Tešanj i Pale-Prača (6.mjesec)

4. Procijenjeni su mjesečni podaci za općine RS na osnovu kvartalnih izvještaja dostavljenih od MF RS

Tabela 2.2. (Konsolidirani izvještaji: BiH: Država, entiteti, BD, županije)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna BiH
- prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta
- prihode i rashode proračuna RS
- prihode i rashode proračuna FBiH
- prihode i rashode proračuna županija

Tabela 2.3. (Konsolidirani izvještaji: FBiH: proračun FBiH, fondovi, županije, općine)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna FBiH
- prihode i rashode federalnih i županijskih vanproračunskih fondova
- prihode i rashode proračuna županija
- prihode i rashode općina FBiH

2. Procijenjeni su podaci za općine FBiH: Ravno, Prozor (svi mjeseci), Donji Vakuf (4,5.i 6.), Tomislavgrad, Neum (5.i 6.), Sarajevo, Tešanj i Pale-Prača (6.mjesec)

Tabela 2.4. (Konsolidirani izvještaji: RS: proračun RS, fondovi, općine)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:
 - prihode i rashode proračuna RS
 - prihode i rashode vanproračunskih fondova RS
 - prihode i rashode općina RS

Tabele 3.1. – 3.3. (Konsolidirani izvještaji: županije)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:
 - Prihode i rashode proračuna županije
 - Prihode i rashode proračuna pripadajućih općina

BiH: entiteti i JR, I-VII, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	Q1	Q2	Q3	Ukupno
1	Tekući Prihodi	384,6	359,4	402,3	417,5	426,9	445,6	499,0	1146,3	1290,0	499,0	2935,3
11	Porezni prihodi	367,0	337,2	370,4	392,8	380,0	387,7	441,6	1074,6	1160,5	441,6	2676,7
111	Neizravni porezi (i sredstva sa JR)	351,7	316,9	322,8	335,6	355,0	365,1	420,0	991,4	1055,7	420,0	2467,1
	PDV	254,3	209,2	191,4	213,1	222,7	235,1	255,8	654,9	670,9	255,8	1581,7
	PDV na uvoze	126,3	151,9	174,9	177,3	161,5	178,3	182,6	453,0	517,1	182,6	1152,6
	PDV obaveza prema PDV prijavama	168,1	109,4	106,1	100,2	117,5	116,8	124,4	383,6	334,6	124,4	842,5
	PDV prema automatskom razrezu od stane UNO	0,0	0,0		0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
	PDV jednokratne uplate	0,1	0,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,6	0,4	0,1	1,0
	Ostalo	2,6	1,9	2,3	1,6	1,7	1,8	2,4	6,9	5,2	2,4	14,5
	Povrat PDV	-42,8	-54,4	-92,0	-66,3	-58,2	-61,9	-53,7	-189,2	-186,3	-53,7	-429,2
	Carine	22,3	27,7	33,2	32,4	27,9	28,5	29,7	83,2	88,8	29,7	201,6
	Porez na promet	0,4	0,7	0,6	1,0	0,6	0,5	0,7	1,7	2,1	0,7	4,5
	Trošarina	61,7	65,4	81,8	71,5	84,9	89,7	104,9	209,0	246,0	104,9	559,9
	uvozni pr.	49,1	44,2	55,9	45,4	53,4	57,6	74,0	149,2	156,3	74,0	379,5
	u zemlji	12,6	21,2	25,9	26,1	31,5	32,1	30,9	59,8	89,7	30,9	180,5
	Putarina	12,0	13,3	15,4	16,7	17,9	10,7	27,5	40,7	45,4	27,5	113,6
	Ostalo	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,4	1,8	3,4	4,2	1,8	9,5
	Ostali povrati	-0,2	-0,5	-0,8	-0,4	-0,5	-0,9	-0,4	-1,5	-1,8	-0,4	-3,6
112	Izravni porezi	15,3	20,3	47,5	57,2	25,0	22,6	21,6	83,1	104,8	21,6	209,5
	Porezi na dohodak i dobit	14,2	18,6	45,7	56,0	24,0	21,6	20,4	78,5	101,6	20,4	200,5
	Ostali porezni prihodi	1,1	1,7	1,8	1,1	1,0	1,1	1,2	4,6	3,2	1,2	9,0
12	Neporezni prihodi	16,0	21,9	31,5	24,5	46,8	57,2	56,8	69,4	128,4	56,8	254,7
13	Ostali prihodi	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,5	0,1	0,2	0,6	0,1	0,9
14	Donacije/grantovi	0,7		0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	1,0
15	Transferi viših razina	0,8	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4	1,2	0,5	0,4	2,1

		I	II	III	IV	V	VI	VII	Q1	Q2	Q3	Ukupno
2	Tekući Rashodi	311,6	374,2	396,9	437,7	419,7	468,3	468,3	1082,7	1325,6	468,3	2876,6
21	Tekući izdaci	56,3	80,3	82,0	88,0	86,3	107,0	65,3	218,6	281,3	65,3	565,2
211	Plaće i naknade	53,0	72,7	72,4	72,9	73,2	91,8	50,4	198,1	238,0	50,4	486,5
212	Izdaci za materijal i usluge	3,4	7,6	9,6	15,1	13,1	15,2	14,9	20,5	43,3	14,9	78,7
22	Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije	17,4	55,4	69,6	86,9	81,6	74,6	106,7	142,4	243,1	106,7	492,2
23	Plaćanje kamate	0,7	9,1	13,1	2,2	20,2	23,5	3,0	22,8	45,9	3,0	71,7
24	Ostali izdaci/potrošnja/transferi	1,0	20,6	21,6	24,4	21,8	28,3	27,0	43,2	74,5	27,0	144,7
25	Transferi sa JR	216,8	200,8	176,8	210,9	188,0	213,1	243,1	594,4	612,0	243,1	1449,6
	od čega: Proračun BiH	52,3	60,7	62,2	62,2	56,5	62,2	65,0	175,2	180,8	65,0	421,0
	od čega: FBiH / županije, općine, Direkcija za ceste	124,0	110,9	84,1	115,4	99,0	113,6	138,2	319,0	328,0	138,2	785,2
	od čega: RS / gradovi, općine, JP "Putevi RS"	29,8	20,0	21,3	23,5	22,2	26,5	28,1	71,1	72,2	28,1	171,4
	od čega: Brčko	10,6	9,2	9,2	9,8	10,3	10,9	11,9	29,1	31,0	11,9	72,0
27	Transferi županijama, općinama i gradovima	18,7	7,5	33,6	22,7	22,6	21,8	22,6	59,8	67,1	22,6	149,5
28	Neto pozajmljivanje*	0,7	0,5	0,2	2,6	-0,7	-0,1	0,5	1,4	1,8	0,5	3,7
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	0,3	9,7	10,8	5,7	5,6	7,8	5,2	20,9	19,0	5,2	45,1
4	Vladin suficit (+)/ deficit(-) (1-2-3)	72,6	-24,5	-5,4	-25,8	1,6	-30,4	25,4	42,7	-54,6	25,4	13,5
5	Neto financiranje**	-0,63	-0,40	15,96	97,48	154,84	-19,36	372,96	14,9	233,0	373,0	620,9

Tabela 1.

BiH: Država, entiteti, BD, fondovi, županije, općine, I-VI, 2009.

	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno	
1	Prihodi (11+12+13+14)	707.560.571	772.152.841	833.284.743	980.674.250	824.836.797	888.928.389	2.312.998.156	2.694.439.435	5.007.437.591
11	Prihodi od poreza	626.290.262	685.668.062	734.624.743	764.363.605	715.074.920	726.686.769	2.046.583.068	2.206.125.293	4.252.708.361
	Porezi na dohodak i dobit	28.946.787	45.658.000	81.843.341	117.198.916	61.013.413	50.217.123	156.448.128	228.429.452	384.877.580
	Doprinosi za socijalnu zaštitu	257.908.149	297.425.505	304.245.251	306.379.390	290.276.119	306.718.806	859.578.905	903.374.315	1.762.953.221
	Porez na imovinu	11.919.255	11.686.442	10.680.107	9.426.445	7.401.727	8.265.195	34.285.804	25.093.367	59.379.171
	Prihodi od neizravnih poreza	326.323.974	329.261.352	336.459.165	328.770.804	353.468.833	358.855.201	992.044.491	1.041.094.839	2.033.139.330
	Ostali porezi	1.192.097	1.636.763	1.396.879	2.588.050	2.914.827	2.630.444	4.225.739	8.133.320	12.359.059
12	Neporezni prihodi	67.990.475	75.980.295	87.941.274	207.973.043	101.925.228	143.999.103	231.912.045	453.897.374	685.809.419
13	Grantovi	12.083.674	8.795.873	9.050.517	7.307.816	6.737.600	16.698.187	29.930.064	30.743.603	60.673.667
14	Ostali prihodi	1.196.160	1.708.610	1.668.210	1.029.785	1.099.049	1.544.330	4.572.980	3.673.165	8.246.144
2	Rashodi (21+22+23)	673.469.620	767.621.738	884.902.138	858.166.148	849.833.251	930.685.857	2.325.993.497	2.638.685.256	4.964.678.752
21	Tekući izdaci	668.153.783	757.951.326	872.867.870	844.137.342	838.150.234	915.840.492	2.298.972.979	2.598.128.067	4.897.101.046
	Bruto plaće i naknade	230.872.472	259.368.248	262.425.369	258.237.829	260.703.854	319.721.583	752.666.089	838.663.266	1.591.329.355
	Izdaci za materijal i usluge	130.134.294	184.011.866	202.963.147	183.787.352	191.376.614	218.648.045	517.109.307	593.812.011	1.110.921.318
	Grantovi	304.668.733	304.349.497	393.264.404	398.630.344	364.571.378	352.020.191	1.002.282.634	1.115.221.913	2.117.504.547
	Izdaci za kamate i ostale naknade	2.478.283	10.221.716	14.214.950	3.481.817	21.498.388	25.450.672	26.914.949	50.430.877	77.345.826
22	Ostali rashodi	4.551.237	9.018.845	11.895.031	11.809.636	12.743.315	15.659.884	25.465.113	40.212.834	65.677.947
23	Neto pozajmljivanje*	764.600	651.567	139.237	2.219.171	-1.060.298	-814.519	1.555.405	344.355	1.899.759
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	17.794.174	20.535.708	26.557.575	26.646.360	31.184.395	47.313.656	64.887.457	105.144.411	170.031.868
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	16.296.777	-16.004.605	-78.174.969	95.861.741	-56.180.849	-89.071.123	-77.882.798	-49.390.232	-127.273.029
5	Neto financiranje	613.729	-1.684.680	15.424.043	100.471.852	157.867.739	-25.072.196	14.353.092	233.267.394	247.620.486

Tabela 2.1.

BiH: Država, entiteti, BD, županije, I-VI, 2009.

	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno	
1	Prihodi (11+12+13+14)	361.428.773	384.567.688	439.342.812	577.438.561	450.466.367	493.803.508	1.185.339.273	1.521.708.436	2.707.047.709
11	Prihodi od poreza	319.298.953	340.213.980	383.291.493	401.195.094	378.019.476	371.096.110	1.042.804.426	1.150.310.681	2.193.115.107
	Porezi na dohodak i dobit	23.185.593	39.045.333	76.485.845	103.317.370	53.990.200	43.046.132	138.716.772	200.353.702	339.070.474
	Porez na imovinu	2.616.954	2.550.559	1.618.842	1.547.039	1.591.952	1.682.943	6.786.355	4.821.934	11.608.289
	Prihodi od neizravnih poreza	292.781.079	297.423.279	304.253.151	294.137.097	319.854.295	324.343.011	894.457.509	938.334.402	1.832.791.911
	Ostali porezi	715.327	1.194.809	933.655	2.193.589	2.583.030	2.024.024	2.843.791	6.800.643	9.644.434
12	Neporezni prihodi	37.355.275	42.477.553	55.144.550	173.230.120	70.476.578	109.853.520	134.977.378	353.560.218	488.537.596
13	Tekuće potpore (Grantovi)	4.750.762	1.736.662	852.211	2.949.876	1.958.317	12.370.135	7.339.635	17.278.328	24.617.963
14	Ostali prihodi	23.784	139.492	54.558	63.471	11.996	483.742	217.834	559.209	777.043
2	Rashodi (21+22+23)	313.072.038	361.273.485	442.477.429	454.447.819	454.124.361	519.336.359	1.116.822.952	1.427.908.538	2.544.731.490
21	Tekući izdaci	311.207.586	356.708.261	438.404.874	445.499.994	448.472.113	513.014.462	1.106.320.721	1.406.986.569	2.513.307.290
	Bruto plaće i naknade	195.666.838	221.839.913	222.760.579	220.823.261	223.359.595	280.374.290	640.267.330	724.557.146	1.364.824.476
	Izdaci za materijal i usluge	23.099.718	33.162.532	38.208.844	44.588.143	42.045.367	70.501.761	94.471.095	157.135.270	251.606.365
	Grantovi	91.022.478	92.530.863	164.262.234	177.818.537	162.819.699	137.822.981	347.815.575	478.461.218	826.276.793
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.418.553	9.174.952	13.173.216	2.270.053	20.247.451	24.315.429	23.766.721	46.832.934	70.599.655
22	Ostali rashodi	1.280.520	4.127.522	4.129.946	6.541.133	6.544.775	6.528.415	9.537.988	19.614.323	29.152.311
23	Neto pozajmljivanje*	583.932	437.702	-57.391	2.406.692	-892.527	-206.518	964.243	1.307.647	2.271.890
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	7.421.692	9.851.371	14.836.257	11.052.760	16.892.610	31.681.541	32.109.321	59.626.911	91.736.232
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	40.935.043	13.442.832	-17.970.874	111.937.981	-20.550.603	-57.214.392	36.407.000	34.172.986	70.579.987
5	Neto financiranje	-1.284.777	-640.935	15.568.201	100.858.810	154.684.991	-24.366.718	13.642.489	231.177.083	244.819.572

Tabela 2.2.

FBiH: Proračun FBiH, fondovi, županije, općine, I-VI, 2009.

	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno	
1	Prihodi (11+12+13+14)	420.901.046	442.128.029	479.281.580	508.005.068	512.151.480	533.198.818	1.342.310.654	1.553.355.366	2.895.666.020
11	Prihodi od poreza	380.465.471	397.318.854	424.588.174	452.494.644	438.185.424	424.224.948	1.202.372.499	1.314.905.016	2.517.277.514
	Porezi na dohodak i dobit	14.291.383	24.764.333	36.341.875	73.548.990	39.520.508	25.796.982	75.397.592	138.866.480	214.264.072
	Doprinosi za socijalnu zaštitu	189.782.744	196.151.137	196.919.324	200.326.413	199.070.420	199.499.516	582.853.204	598.896.349	1.181.749.553
	Porez na imovinu	9.561.869	9.173.423	7.951.537	6.933.095	4.968.560	5.747.737	26.686.828	17.649.392	44.336.220
	Prihodi od neizravnih poreza	166.247.895	166.550.427	182.769.878	170.811.983	194.212.952	192.521.125	515.568.200	557.546.059	1.073.114.260
	Ostali porezi	581.580	679.534	605.560	874.163	412.984	659.589	1.866.674	1.946.736	3.813.410
12	Neporezni prihodi	37.132.332	40.265.322	50.817.931	51.328.723	68.682.473	102.427.033	128.215.584	222.438.229	350.653.814
13	Tekuće potpore (Grantovi)	3.128.382	3.980.729	3.263.494	3.717.805	4.699.387	5.997.846	10.372.605	14.415.039	24.787.644
14	Ostali prihodi	174.861	563.124	611.981	463.896	584.195	548.991	1.349.966	1.597.083	2.947.048
2	Rashodi (21+22+23)	406.187.189	447.045.860	525.085.256	500.316.201	481.686.983	563.902.935	1.378.318.305	1.545.906.119	2.924.224.424
21	Tekući izdaci	403.249.731	442.460.993	517.780.060	497.253.703	477.632.812	557.301.872	1.363.490.784	1.532.188.388	2.895.679.171
	Bruto plaće i naknade	105.317.736	131.630.984	133.328.938	125.666.754	130.249.064	190.068.676	370.277.658	445.984.495	816.262.153
	Izdaci za materijal i usluge	99.487.504	106.940.387	114.644.549	110.351.967	110.039.570	133.572.467	321.072.441	353.964.004	675.036.444
	Grantovi	197.236.165	203.408.125	258.679.075	260.773.379	226.840.950	218.395.328	659.323.365	706.009.657	1.365.333.022
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.208.325	481.496	11.127.499	461.603	10.503.228	15.265.401	12.817.320	26.230.232	39.047.552
22	Ostali rashodi	2.880.211	4.500.817	7.374.579	3.255.611	4.185.649	7.118.578	14.755.608	14.559.838	29.315.446
23	Neto pozajmljivanje*	57.247	84.050	-69.383	-193.113	-131.478	-517.515	71.914	-842.107	-770.193
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	10.096.351	9.502.850	7.419.837	11.707.387	14.338.768	18.220.885	27.019.038	44.267.040	71.286.078
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	4.617.506	-14.420.681	-53.223.514	-4.018.520	16.125.729	-48.925.001	-63.026.689	-36.817.792	-99.844.481
5	Neto financiranje	461.580	-1.837.329	15.271.394	101.218.193	156.035.203	-23.730.130	13.895.645	233.523.266	247.418.910

Tabela 2.3.

RS: Proračun RS, fondovi, općine, I-VI, 2009.

	I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	Ukupno	
1	Prihodi (11+12+13+14)	199.869.723	238.940.445	271.574.783	264.504.602	233.252.523	254.397.842	710.384.951	752.154.967	1.462.539.917
11	Prihodi od poreza	170.507.695	206.065.439	234.892.521	235.237.719	204.703.305	223.500.373	611.465.655	663.441.397	1.274.907.052
	Porezi na dohodak i dobit	14.228.337	19.746.171	43.882.860	42.518.999	20.425.875	22.445.238	77.857.369	85.390.111	163.247.481
	Doprinosi za socijalnu zaštitu	67.084.306	99.415.423	105.271.431	104.054.948	89.380.379	105.252.494	271.771.160	298.687.820	570.458.980
	Porez na imovinu	2.337.906	2.494.303	2.721.763	2.487.827	2.428.966	2.517.458	7.553.972	7.434.251	14.988.222
	Prihodi od neizravnih poreza	86.385.890	83.461.187	82.233.011	85.965.619	92.294.579	93.179.147	252.080.089	271.439.345	523.519.434
	Ostali porezi	471.255	948.354	783.456	210.328	173.506	106.037	2.203.065	489.870	2.692.935
12	Neporezni prihodi	22.407.362	27.161.802	30.209.197	27.043.023	26.509.727	28.239.093	79.778.361	81.791.843	161.570.204
13	Tekuće potpore (Grantovi)	5.933.367	4.567.717	5.416.836	1.657.971	1.524.637	1.663.037	15.917.921	4.845.645	20.763.566
14	Ostali prihodi	1.021.299	1.145.486	1.056.229	565.889	514.854	995.339	3.223.014	2.076.082	5.299.096
2	Rashodi (21+22+23)	203.342.265	247.416.354	281.590.996	277.648.632	284.769.040	277.529.355	732.349.615	839.947.027	1.572.296.642
21	Tekući izdaci	201.103.786	243.466.284	278.036.645	267.924.183	278.004.024	270.423.937	722.606.715	816.352.143	1.538.958.858
	Bruto plaće i naknade	70.233.937	69.942.080	70.040.237	70.788.249	70.849.201	69.746.357	210.216.254	211.383.807	421.600.061
	Izdaci za materijal i usluge	23.012.583	65.727.736	73.363.072	59.749.092	60.515.360	61.705.490	162.103.391	181.969.942	344.073.333
	Grantovi	106.591.703	98.057.329	131.545.885	134.366.629	135.644.940	128.786.819	336.194.918	398.798.387	734.993.305
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.265.563	9.739.139	3.087.451	3.020.214	10.994.523	10.185.271	14.092.152	24.200.008	38.292.160
22	Ostali rashodi	1.531.126	3.382.554	3.345.730	7.312.164	7.693.836	7.402.422	8.259.409	22.408.422	30.667.831
23	Neto pozajmljivanje*	707.353	567.517	208.620	2.412.285	-928.819	-297.003	1.483.491	1.186.462	2.669.953
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	6.557.336	9.900.019	16.663.570	12.369.259	11.111.037	11.352.707	33.120.924	34.833.003	67.953.928
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-10.029.878	-18.375.928	-26.679.782	-25.513.290	-62.627.554	-34.484.220	-55.085.588	-122.625.064	-177.710.652
5	Neto financiranje	152.149	152.649	152.649	-746.341	1.832.536	-1.342.066	457.447	-255.871	201.576

Tabela 2.4.

Posavska županija, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	I-VI 2009	I-VI 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	2.910.075	2.046.434	2.669.607	3.072.257	4.071.836	2.525.487	7.626.116	9.669.581	17.295.697	21.107.310
11	Prihodi od poreza	2.136.462	1.681.150	2.059.492	2.541.017	2.073.835	2.078.148	5.877.103	6.693.000	12.570.103	15.844.788
	Porezi na dohodak i dobit	146.828	136.598	379.781	742.126	305.884	277.011	663.206	1.325.020	1.988.226	1.987.163
	Porez na imovinu	50.711	33.473	24.064	34.033	29.860	57.063	108.247	120.955	229.203	261.742
	Neizravni porezi	1.921.038	1.494.251	1.639.368	1.759.756	1.734.110	1.741.539	5.054.657	5.235.404	10.290.062	13.339.102
	Ostali porezi	17.885	16.828	16.280	5.103	3.982	2.535	50.993	11.620	62.613	256.781
12	Neporezni prihodi	551.256	365.285	585.424	390.720	439.441	397.806	1.501.965	1.227.966	2.729.932	3.129.380
13	Grantovi	222.356	0	24.691	140.520	1.558.561	49.534	247.047	1.748.615	1.995.662	1.979.129
14	Ostali prihodi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	154.013
2	Rashodi (21+22)	2.674.705	3.364.393	2.664.348	2.583.762	2.845.399	2.793.350	8.703.446	8.222.511	16.925.957	19.077.799
21	Tekući izdaci	2.674.705	3.364.393	2.664.348	2.583.762	2.848.899	2.793.350	8.703.446	8.226.011	16.929.457	19.077.948
	Bruto plaće i naknade	1.701.767	1.734.507	1.740.624	1.733.393	1.725.622	1.706.055	5.176.897	5.165.070	10.341.967	10.542.322
	Izdaci za materijal i usluge	633.595	675.853	672.658	498.283	469.917	585.125	1.982.106	1.553.326	3.535.432	4.328.421
	Grantovi	322.860	952.840	248.399	352.086	653.360	502.169	1.524.099	1.507.616	3.031.714	4.183.711
	Izdaci za kamate i ostale naknade	16.483	1.193	2.668	0	0	0	20.344	0	20.344	23.494
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
22	Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	-3.500	0	0	-3.500	-3.500	-149
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	338.356	293.344	78.138	24.134	294.477	63.749	709.837	382.360	1.092.197	946.730
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-102.986	-1.611.302	-72.880	464.361	931.960	-331.611	-1.787.168	1.064.710	-722.458	1.082.781
5	Neto financiranje**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-11.859

Tabela 3.1.

Unsko-sanska županija, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	I-VI 2009	I-VI 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	16.879.496	15.066.541	15.744.683	19.689.764	19.677.749	19.318.018	47.690.720	58.685.531	106.376.251	123.342.249
11	Prihodi od poreza	13.115.451	11.907.454	12.231.764	16.345.315	13.370.649	14.576.421	37.254.669	44.292.384	81.547.053	98.104.968
	Porezi na dohodak i dobit	652.461	633.805	996.271	4.290.544	1.733.162	1.652.189	2.282.537	7.675.895	9.958.432	11.138.770
	Porez na imovinu	676.893	595.498	385.930	300.716	342.713	361.048	1.658.321	1.004.477	2.662.798	3.413.517
	Neizravni porezi	11.775.006	10.665.780	10.841.059	11.743.237	11.282.343	12.551.394	33.281.845	35.576.974	68.858.819	83.092.981
	Ostali porezi	11.091	12.371	8.504	10.818	12.431	11.790	31.965	35.039	67.004	459.700
12	Neporezni prihodi	3.368.727	2.459.199	2.859.018	3.031.372	4.458.396	3.333.043	8.686.944	10.822.811	19.509.755	23.413.621
13	Grantovi	390.785	704.421	653.901	313.077	1.848.704	1.408.554	1.749.107	3.570.335	5.319.442	1.823.660
14	Ostali prihodi	4.533	-4.533	0	0	0	0	0	0	0	
2	Rashodi (21+22)	16.305.907	16.347.920	20.856.300	16.576.334	17.293.641	20.587.445	53.510.128	54.457.420	107.967.547	101.073.387
21	Tekući izdaci	16.311.696	16.351.507	20.855.624	16.582.316	17.293.641	20.587.445	53.518.828	54.463.402	107.982.229	101.058.434
	Bruto plaće i naknade	11.335.351	11.195.414	12.558.462	11.504.620	10.849.917	11.134.613	35.089.227	33.489.151	68.578.378	62.455.619
	Izdaci za materijal i usluge	1.757.583	1.572.992	1.665.807	1.058.234	1.474.805	2.013.992	4.996.381	4.547.031	9.543.413	10.718.618
	Grantovi	2.859.676	2.380.571	3.492.865	3.593.517	3.603.964	3.633.106	8.733.113	10.830.587	19.563.700	15.423.467
	Izdaci za kamate i ostale naknade	154.890	71.068	43.846	119.978	118.050	24.469	269.805	262.497	532.302	547.210
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	204.196	1.131.462	3.094.644	305.967	1.246.904	3.781.264	4.430.302	5.334.135	9.764.437	11.913.521
22	Neto pozajmljivanje*	-5.789	-3.587	676	-5.982	0	0	-8.700	-5.982	-14.682	14.953
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	450.985	308.038	1.239.504	539.757	1.624.266	670.978	1.998.526	2.835.001	4.833.527	9.555.422
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	122.604	-1.589.416	-6.351.122	2.573.673	759.842	-1.940.405	-7.817.934	1.393.110	-6.424.824	12.713.440
5	Neto financiranje**	-9.126	-29.904	-9.070	-21.218	-105.286	-8.759	-48.100	-135.264	-183.364	-66.610

Tabela 3.2.

Zapadnohercegovačka županija, I-VI, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	Q1	Q2	I-VI 2009	I-VI 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	6.478.714	7.177.376	7.776.554	6.792.348	8.422.695	5.906.556	21.432.644	21.121.600	42.554.244	43.769.579
11	Prihodi od poreza	5.481.697	4.889.810	6.524.273	5.761.106	5.229.806	4.738.761	16.895.780	15.729.673	32.625.453	36.256.611
	Porezi na dohodak i dobit	924.553	1.167.962	2.665.387	1.740.347	1.320.838	705.244	4.757.902	3.766.429	8.524.331	6.218.433
	Porez na imovinu	361.837	275.365	254.451	172.888	165.496	68.601	891.652	406.985	1.298.637	996.640
	Neizravni porezi	4.009.101	3.341.176	3.503.147	3.771.461	3.691.551	3.766.108	10.853.424	11.229.119	22.082.543	28.327.201
	Ostali porezi	186.207	105.308	101.288	76.411	51.922	198.808	392.802	327.141	719.943	714.337
12	Neporezni prihodi	837.627	2.259.053	1.189.174	995.398	1.243.837	926.015	4.285.854	3.165.250	7.451.104	6.699.937
13	Grantovi	158.989	28.514	44.215	35.845	1.924.276	206.156	231.718	2.166.276	2.397.994	778.598
14	Ostali prihodi	400	0	18.892	0	24.776	35.624	19.292	60.400	79.692	34.433
2	Rashodi (21+22)	6.418.958	7.999.320	10.666.129	8.824.386	7.021.331	6.696.268	25.084.407	22.541.985	47.626.392	41.247.530
21	Tekući izdaci	6.368.958	7.999.320	10.636.129	8.802.600	7.019.459	6.696.268	25.004.407	22.518.327	47.522.734	41.197.530
	Bruto plaće i naknade	4.000.859	4.131.699	4.109.509	3.998.623	3.989.277	4.067.389	12.242.067	12.055.289	24.297.357	23.114.880
	Izdaci za materijal i usluge	991.775	1.193.249	1.095.740	1.173.813	1.174.631	793.058	3.280.765	3.141.501	6.422.266	5.366.674
	Grantovi	1.174.548	2.405.230	5.038.922	3.233.173	1.588.058	1.485.399	8.618.700	6.306.631	14.925.331	11.303.692
	Izdaci za kamate i ostale naknade	16.274	50.093	46.548	59.571	43.911	55.208	112.915	158.690	271.604	334.208
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	185.502	219.049	345.410	337.420	223.582	295.214	749.960	856.216	1.606.176	1.078.076
22	Neto pozajmljivanje*	50.000	0	30.000	21.786	1.872	0	80.000	23.658	103.658	50.000
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	422.681	412.684	115.734	318.688	180.654	214.918	951.099	714.259	1.665.358	1.229.958
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-362.925	-1.234.627	-3.005.309	-2.350.726	1.220.711	-1.004.630	-4.602.862	-2.134.644	-6.737.506	1.292.091
5	Neto financiranje**	-34.939	-1.028.563	-93.711	3.371.769	-83.298	-108.903	-1.157.213	3.179.568	2.022.355	-600.804

Tabela 3.3.